

Amikor én még cserkész voltam

(Egy öregcserkész visszaemlékezései)

Manapság többször szóba került már nálunk is a cserkészlet újjászervezésének gondolata, de ez sehogy sem tud közelebb kerülni a megvalósuláshoz. A bosszantó ebben csak az, hogy olyanok nyilatkoznak erről elutasítóan, akiknek halvány fogalmuk sincs arról, hogy mi a cserkészlet? Azt hiszik, hogy ez is valami úttörő mozgalom féle, csak kisse polgárabb, vallásos köntösben. Akik így gondolják, azok alapvetően tévednek. Hogy világosan lássák a két mozgalom közötti különbséget, ezért adom közre ezt a visszaemlékezést. Az én cserkészésem mindössze 2,5 évig tartott, mert 1948-ban megszüntették, de életfelfogásom, világnézetem kialakulásában mégis meghatározó szerepe volt. Felér akár 20 év iskolai nevelésnek eredményével.

1946 őszén lettem a pestszenterzsébeti 28-as Szent István cserkészcsapat kiscserkésze. Azután, hogy Erdélyből áttelepültünk. Tizenegy éves voltam ekkor. Ez egy katolikus cserkészcsapat volt. Erzsébeten a dolog természeténél fogva nem volt unitárius cserkészcsapat. Pestre, a Koháry utcába kellett volna bejárnom, ami akkortájt túl körülményes lett volna. A cserkészotthon a város északi részén, a Határ úthoz közel, egy szép nagy kertes családi házban volt, ami az 1900-as években épülhetett. Közel volt a vöröstitél OTI (később SZTK) szakrendelő épületéhez, amely az Ady Endre utca és a Kiss Ernő tér sarkán állt. Gyakran jártam el előtte, amikor nagybátyámék Rózsa utcai házába mentem. Egyébként sokáig az ő házuk udvarában állt az erzsébeti unitárius imaház is.

A cserkészotthon utca felőli részén kis előkert volt, kovácsoltvas kerítéssel, a ház mögött nagy udvarral. Az otthonba az udvar felől lehetett bemenni. Ott volt egy nagy előtér, ahonnan két utcai és egy udvari szoba nyílt. Itt voltak a benti foglalkozások. A falak körben mind őrsi tablók voltak díszítve. Egyik szebb és ötletesebb volt, mint a másik. A falakon voltak elhelyezve az őrsi zászlók, az őrsöknek nevet adó totemállatok képeivel, továbbá táborozási fényképek, a cserkész-törvényekből vett idézetek, az őrsök jelmondatai stb.

Amíg az időjárás engedte, sok volt az udvari foglalkozás. Különböző labdajátékok, de nem foci, hanem sok más, akkoriban szokásos labdajáték. De gyakran volt távolugrás, súlylökés, kötélmászás, függeszkedés stb.

Parancsnokaink Prokop István és Szalai József textilgyári művezetők voltak. Talán semmiféle pedagógiai végzettségük nem volt, mégis jó érzékük volt ahhoz, hogy fiatal, serdülő gyerekekkel hogyan kell foglalkozni. A csapatnál nagyon jó volt a szervezetség. Minden héten a csapat parancskönyvében le volt írva az arra a hétre vonatkozó jelszó, az oktatási és foglalkozási program. Be volt osztva, hogy azon a héten melyik őrsnek kell a takarításról és a rendről gondoskodnia. A padló felsúrolásától kezdve az ablakok megtisztításáig. Rendesen folyt a kiképzés. A cserkész-törvények értelmezésével és gyakorlati megvalósításával kapcsolatos kérdések megbeszélése. A cserkészlet történetének tanulmányozása. A cserkészlet kialakulása az angol-búr háború idején, Dél-Afrikában, Baden Powel angol tiszt nevéhez fűződik, akit mi csak BI-PI-nek hívtunk. Sokat foglalkoztunk az 1933-as gó-

döllői Jamboree tanulmányozásával, továbbá daltanulással, regős énekekkel, népi mondák felolvasásával, megfigyelési (KIM) játékokkal. Amikor 10-15 tárgyat valaki elhelyezett az asztalon, majd ezeket letakarta. Aztán a kendőt egy fél percre felvéve meg kellett jegenyézni és le kellett rajzolni, hogy ki mit látott. A cserkészpróbák anyagának elsajátítása, majd az ezekből történő vizsgák letétele. Itt a legkülönbözőbb általános és szakmai cserkészpróbák voltak. Meg kellett tanulni a különböző kötéseket, a sátorverés, a tűzgyújtás, az erdei élet, az élelemszerzés, környezetbiztosítás, a víz-szerzés stb. szabályait.

Miután fél év alatt lettem a szükséges a cserkész-próbákat, és teljesítettem a legmagasabb, 3-as fokozatot, akkor a csapatparancsnok 11 évesen 35 gyerek foglalkoztatását bízta rám. Én lettem a Kakukk törzs törzsparancsnoka. Attól kezdve mindenki „Zoli Bá”-nak szólított. A cserkészeknél a parancsnokoknak, előjáróknak ez a megszólítás dukált.

Abban az időben még szombaton is iskolába jártunk. Akkor is volt tanítás. Tehát csak a vasárnapunk volt szabad. Ennek ellenére minden vasárnap reggel 8-kor találkoztunk a cserkészotthonban, és jó 100-150-en szépen cserkészruhába öltözve, árvalányhajas Bocskai-sapkával, vagy cserkészkalappal a szép nagy fehér selyem aranyhímzéses, világoskék Szűz Mária-képes csapatzászlónkkal, énekszóval végigvontunk a városon az Erzsébet téren álló katolikus templomba, ahol részt vettünk a vasárnapi szentmisén. Unitárius létemre én vittem a csapatzászlót. A mise után ugyanígy visszatértünk a cserkészotthonba. Leraktuk a zászlót. Felvettük az ott hagyott kis hátizsákjainkat az élelemmel és egyéb felszerelésekkel, és elindultunk a budai hegyekbe kirándulni. Villamossal ki a Széll Kálmán térre (ma Moszkva tér, csak azt nem tudom miért?), onnan tovább vagy Zugligetbe, vagy Hűvösvölgybe. Majd a végállomástól be a hegyek közé. Két-három órás erdei barangolásokat csináltunk. Növényhatározókból és más zsebkönyvekből tanulmányoztuk a növényeket, lepkéket stb. Volt amikor számháborút is játszottunk. Esetleg tüzet is raktunk, szalonnát sütni. Aranyszabály volt, hogy a tüzet a végén el kell oltani. Meg kell várni amíg parázs már nincs benne és két száraz gallyat kell rajta keresztbe tenni, hogyha az erdőben tűz üt ki, bizonyítható legyen, hogy ezt nem mi okoztuk. Akkor még ismeretlen fogalom volt a környezetvédelem. De a cserkészeknél aranyszabály volt, hogy szemetelni nem szabad. Ami ennilót magunkkal vittünk, annak a csomagolópapírjait, szalvétáit, szaniolapapírjait szépen elraktuk és vagy egy személygyűjtőbe dobtuk, vagy hazavittük. A cserkészek vigyáztak a természetre. Nem rongálták, nem tördelték le a fákat. Nem pusztították, hanem védték a madarakat stb.

A cserkészek fő támaszpontja a hárshegyi Cserkészpark volt a Budakeszi úton, a mostani Szépjuhászné megálló közelében, ahol most az Erdészeti Informatikai Szolgálat központja van. A rendszerváltás után ezt sajnos nem adták vissza a cserkészeknek, amíg az úttörőknek megmaradt Csillebérc. Ugyanígy jártunk az V. kerületben a Nagysándor József és a Vadász utca sarkán lévő székházunkkal is, amelyben sokáig a Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó székel.

Ennek az utcai bejárati pincehelyiségében volt a cserkészbolt, minden cserkész álmainak netovábbja, ahol a cserkészruházat egyes darabjait, a felszerelési tárgyakat (pl. csajka, kulacs), a különböző jelvényeket lehetett megvenni zsebpénzünkéből, vagy nyári keresetünkből összekuporgatott fillérjeinkből. Ezenkívül volt képesújságunk, több kiadványunk. Nekem a legkedve-

sebb rajzoló, mesterem Márton Lajos volt, aki szép képeket tudott rajzolni a cserkészélet hétköznapijairól és ünnepeiről.

A legnagyobb próbatétel kétségtelenül az **éves nyári táborozás** volt. Erre már tavasztól kezdtünk készülni. A helykiválasztás a parancsnokság dolga volt. A szükséges anyagok, élelmiszerek összegyűjtésében, azonban mi is bekapcsolódtunk. Abban az időben még minden üzlet magánkézben volt. Akkor még leírhatatlanul színes üzleti kavalkád jellemezte Erzsébet Nagy-Kossuthinak nevezett üzleti főutcáját. Ma már rá sem lehet ismerni erre. Ez a főutca mára egy kihalt városrész lett ahhoz képest, amilyen nyüzsgős volt akkor. Minden boltshoz bementünk. Mondtuk, hogy cserkész táborba készülődünk, mivel tudnának segíteni? Volt aki adott 10 kg szárazbabot. Mások lencsét, mákot, cukrot, egy oldal szalonnát, lisztet stb. Sok mindent kaptunk akkoriban az Actio Catholica katolikus segélyszervezettől. Ezeket a dolgokat szépen gyűjtöttük a raktárainkban. Voltak olyan raktáraink, ahol a sátrakat és a tábori felszereléseket, és olyanok, ahol az élelmiszereket tároltuk. Aztán MATEOSZ teherkocsikat rendeltünk. (Ez volt a magánfuvarozók akkori szövetségének neve.) Ilyen gépkocsikkal mentünk le 1947-ben **Törökkoppányba**. Nagyon érdekes utazás volt. Székesfehérváron át vezetett az utunk. Nagyon rossz volt az út, gidres-gödrös és rengeteg volt még a szétlőtt ház. A II. világháború végén ugyanis itt nagy tankcsaták voltak. Úgy tudom, hogy legalább 3-szor cserélt gazdát a város, és majdnem rommá lőtték az egészet. Erre még nagyon emlékszem, mert a tehergépkocsi-rakomány tetején a ponyván utaztunk. Akkoriban ez nagyon elterjedt szokás volt. A falujárók is így portyáztak. **Az út mentén a mezőkön mindenfele rengeteg kiégett tankot lehetett még látni. Feketéllettek tőlük a szántóföldek.** A parasztok kikerülték és körbeszántották őket. Nem csodálom, hogy Rákosi a „vas és acél országa” vízijében élt. Azt hihetette sohasem fog kifogni ez a nyersanyagtartalom!

Törökkoppányba a kora délután órákban érkezünk meg. A falutól 2 km-re egy domboldalba, a török forrás melletti területen, az erdő szélén volt a kijelölt táborhelyünk. A plébános kihirdette, hogy jönnek a pesti cserkészek és mindenki, aki tud segítse őket egy kis szalmával, hogy meg tudják tölteni a szalmazsákjaikat. Tehát, amikor lepakoltunk a teherkocsikról, mindenki fogta a szalmazsákját és azzal bebállagtunk a faluba és minden portára bekopogtunk ahol egy X-betű volt a kapufélfára rajzolva. Ez azt jelentette, hogy adnak szalmát. A parasztbácsik ledobáltak jó néhány villa szalmát a kazalból, nehogy mi ledöntsük az egészet. Aztán mi ezeket belegyömöszöltük a szalmazsákokba, majd a hátunkra véve visszabállagtunk. Alaposan megizzadtunk, a tűző napon. Nyakunkat, hátunkat csípte a pelyva. Nem volt egy kellemes mulatság. Aztán hozzáálltunk a csapatsátrak felveréséhez, a hálóhelyek kialakításához. Közben elkészült a vacsora is. Babfőzelék volt. Egy kicsit lekozmált, de azt kellett megennünk. Más nem volt. A végére úgy elfáradtunk és kezdett már alkonyodni is, hogy elhatároztuk: **ma este már nem árkoljuk körül a sátrakat.** Lefeküdtünk aludni. Éjjel azonban jött egy nagy zivatar és úgy ömlött le a domboldalról a víz, hogy **elmosta a sátrainkat.** A szalmazsákok a 20-30 cm-es hömpölygő áron úsztak. Akkor örökre megtanultuk, hogy sohasem lehetünk olyan fáradtak, hogy a sátrakat körül ne árkoljuk. Másnap szerencsére megint jó idő lett. Sütött a nap. De mi egész nap azzal voltunk elfoglalva, hogy eláztatott dolgainkat és a szalmazsákokat megszáritgassuk. Egyébként aztán jól telt el a következő 10 nap. Számomra nagy élményt jelentett, amikor egy közeli hegy tetejéről naplementében megpillanthattam a **távoli Balaton aranyló tükrét.** Úgy festett mint egy nagy olvasztótégelyben lévő megolvadt arany. De még jó pár évet kellett várnom – csak

amikor leérettségiztem –, amíg a Balaton partjára el is jutottam.

A következő évben **Bölcskén** táboroztunk. Lélekvesztőnek beillő kompon hajókáztunk le a Kis-Dunán Erzsébettől a tassi zsilipig, majd onnan a Nagy-Dunán Bölcskéig, az összes felszereléssel és a csapattal együtt. Ez a tutaj vashordókból volt összeállítva. Arra volt egy nagy plató ráépítve. De olyan alacsony volt az oldala, hogy menet közben a vízbe lógattuk a lábunkat, ahogy körbe ültünk a komp szélén. Mi nagyon élveztük a dolgot. Úgy éreztük magunkat, mint **egy nagy tengeri armada tagjai a csatába indulás előtt**, mert a komp mellett kétoldalt vízicserkészeink kísérték bennünket nagy, nyolcpárevezős hajóikkal és kisebb kajakjaikkal. (A tutajos biztos arra épített, hogy ha valami baj lesz, ezek majd kihalásznak bennünket.) A Kis-Dunán nem is volt semmi baj, de amikor a Nagy-Dunára kiértünk, és jött egy nagy gőzhajó, akkor bizony már bajban voltunk, mert a felcsapódó hullámoktól nemcsak a lábunk ázott, hanem a nadragunk és a felszerelés is. Ha ma a vízrendészet ilyen tálkormányt meglátna a Dunán, biztos, hogy azonnal leállítaná és tulajdonosa ellen büntető feljelentést tenne, „több személy ellen elkövetett gondatlan veszélyokozás miatt”. De mi akkor az ilyen kategóriákat még nem ismertük.

Végül is szerencsésen megérkeztünk **Bölcskére.** És várt bennünket **egy csodálatosan szép, vadregényes öblözet**, egy gyönyörű artéri legelő, körben gyönyörű fűzfákkal, előtte két mesés szigettel. Jócai Senki-szigete sem lehetett szebb ennél. Itt táboroztunk két hétig. Ezt a csodálatos helyet ma hiába keressük Bölcskén. A vízgyűesek szerint ugyanis ebben az öblözetben gyakran képződtek jégdugók és jégtorlaszok. Ezért az egész öblözetet egy védőgáttal lezárták a Dunától és a legelőt beültették nyárfákkal. Ma már semmi sem emlékeztet erre a romantikus helyre, csak a mi emlékezetünkben él már, miként a cserkészlet.

Milyen szervezet volt tehát régen cserkészlet? Olyan, amely **öntevékenységre, jó helyzetfelismerésre, az életben gyakran fellépő nehézségek elviselésére, edzettségre, természetszeretetre, barátságára, bajtársiasságra, becsületen életfelfogásra, helytállásra, a vállalt feladatok teljesítésére nevelt.** Tudatosította bennünk, hogy kötelezettségeink vannak – ha úgy tetszik küldetésünk van – a Földön a hazánkkal, szüleinkkel, testvéreinkkel, barátainkkal, honfitársainkkal szemben. Ők számítanak ránk és mi is számíthatunk rájuk. A nemzett csak így lehet cselekvő egész. **Hogy ki kell fejlesztenünk magunkban a jó tulajdonságokat és le kell küzdenünk gyengeségeinket, hibáinkat.** Az Isten és az ember szeretetére nevelt bennünket. Megtanultunk, hogy **vannak erkölcsi értékeink,** amelyeket meg kell őriznünk és ápolnunk kell. A cserkésznek lovagiasnak kellett lennie a gyengébbekkel és az elesettekkel szemben. Védenie és szeretnie kellett a természetet. **Amikor mi a természetben jártunk, ott olyan meghatóan, tisztelettudóan viselkedtünk, mintha templomban lennénk.**

A cserkészeknél tanítottak meg engem a **mindennapi lelkiismeret-vizsgálatra.** Ez úgy kezdődött, hogy megkérdeztük: a cserkésznyakkendő két végére miért kell csomót kötni? (Egyébként régen az emberek a zsebkendőjükre kötöttek egy csomót, azért, hogy valamiről el ne feledkezzenek.) Azt a választ kaptuk: azért, hogy minden este imánk előtt gondoljuk végig, hogy a **mai napon milyen jó és milyen rossz cselekedeteket követtünk el?** Bánjuk meg a rossz cselekedeteinket, hibákat. Ha lehet másnap korrigáljuk azokat. Fogadjuk meg, hogy holnap csak jó cselekedeteket fogunk véghezvinni. Ez annyira szokásommá vált, hogy azóta is minden este elvégzem ezt a lelkiismeret-vizsgálatot, esti imám és elalvásom előtt. Őszintén bevallom, hogy bár **1. elemítől (6 éves koromtól) jártam unitárius hittanoktatásra,** kiváló hitokta-

tóim voltak. Sepsiszentgyörgyön például **Kovács Lajos** későbbi püspök, Erzsébeten pedig **Pető István**, sok csodálatos lelki útravalót kaptam tőlük, de úgy emlékszem, hogy **ezt a mindennapi lelkiismeret-vizsgálatot mégis nem ők, hanem a cserkészek ültették be a fejembe.**

Mi lett aztán ennek a szép és nemes ifjúsági mozgalomnak a vége? Az, hogy **a kommunisták 1948-ban beolvasztották a szovjet gyökerű úttörőmozgalomba.** A 28-as Szent István cserkészcsapat részéről 230-an mentünk át a gróf Apponyi Albert (később Onodi) utcai iskolába teljes díszöltözetben, a Szűz Máriás selyemzászlónkkal, úgy mint korábban a vasárnapi misékre. **Es ott írd és mondd 2 (kettő) úttörővel egyesültünk,** akik a szovjet tulajdonban lévő Hazai Fésűsfonó úttörőcsapatának voltak a tagjai, azért mert ott az orosz vezetés úgy kedveskedett a gyerekeknek, hogy mindenki aki belépett oda úttörőnek, annak egy teljes rend sötétkék gyapjú siótlönyt adott. Ennek ellenére csak 2 gyerek állt kötélnek. Inkább jártak a mi szegény, de vidám, és lelkiekben nagyon gazdag cserkészcsapatunkba. Amikor az átadási ünnepség végén a rúdjáról levettük a Szűz Máriás selyem zászlót, hogy összehajtogassuk, és a helyi plébánián leadjuk, valamennyien sírtunk. És még ma is sírni tudnék, mikor ezeket a sorokat leírom. **Amikor 41 év múlva bekövetkezett a rendszerváltás, akkor azt hittem, hogy a cserkészet újra virágba borul, mint annak előtte.** De fájdalommal kell látnom, hogy csak nagyon kevés helyen, maroknyi kis nyim-nyam gyerekekkel élednek újjá, akik fizikailag annyira gyengék, hogy ha egy ünnepségen fél órát kell őrségben állniuk összeesnek.

Egy mai öregcserkész

Végkövetkeztetés: Kétségtelenül nagyot fordult a világ kereké azóta. Ma már 10 éves gyerekeket nem lehet egyedül közlekedni elengedni, egy ilyen nagy városban, mert annyi erőszak és bűncselekmény történik. Viszont azt is látnunk kell, hogy **ha igazi talpraesett, edzett, természetbarát polgárokat akarunk nevelni, akkor a cserkészet intézményét nem lehet megkerülni.** Cserkészetre tehát szükség van! A kérdés csak az, hogy **ezt miként lehet megoldani a mai körülmények között?** Ezt

szerintem ma már csak úgy lehet újra feléleszteni, ha sikerül a **budai hegyvidéki kerületek valamelyikében egy nagyobb épületet, vagy telket szerezni és ott egy hétvégi bentlakásos cserkészotthont létesíteni.** Ahol 10-15 fiút és kislányt el tudunk helyezni megfelelő nevelők felügyelete mellett. A szülők szombat délelőtt ide hozzák gyerekeiket. Azok itt napközben különböző cserkészfoglalkozásokon, játékokon, kirándulásokon vennének részt. Este ott alszanak és vasárnap délután a szülők őket megint hazaviszik onnan. Tehát **erdei iskola szerűen működhetnének.** Hétközben a vidékről feljövő gyerekek, vagy családok kaphatnának itt kedvezményes szállást. Az épületet, telket lehet, hogy valamelyik hívünk is felajánlhatná, ha rendelkezik ilyennel. Vagy érdemes lenne bérelni is ilyet. **A Budakeszi út 73/b szám alatt éppen most hirdetnek egy egyemeletes „mandzardtetős” épületet,** amelynek fényképét is mellékeljük. Mögötte van a **külker. sportpark** meleg vizű uszodával, sportlétesítményekkel, amelyeket mind használhatnának gyerekeink. De nem zárkozunk el az egyéb hasznos javaslatok, információk közreadása elől sem.

A Szerkesztőség

A cserkészotthonnak kiszemelt épület Budapest XII. ker., Budakeszi út 73/b

MI A CSERKÉSZET ?

A szépért jóért igazért nemcsak lelkesedő, de cselekedni is kész fiúk és lányok önkéntes társulása. Az első cserkészcsapatot az angol Baden Powel alapította 1907-ben, ma szerte a világon 26 milliónyian viselik büszkén az aranyliliomot.

Cserkész az lehet, aki vállalja, hogy a tíz törvény szerint él:

- egyenes lelkű és feltétlenül igazat mond,
- teljesíti kötelességeit, melyekkel Istennek, hazájának és embertársainak tartozik,
- ahol tud, segít,
- minden cserkészt testvérének tekint,
- másokkal szemben gyöngéd, magával szemben szigorú,
- szereti a természetet, jó az állatokhoz és kíméli a növényeket,
- feljebbvalóinak jó lélekkel és készségesen engedelmeskedik,
- vidám és meggondolt,
- takarékos,
- testben és lélekben tiszta.

A cserkész szereti a kalandos, vidám közösségi életet, de ha kell, tud áldozatokat vállalni, küzdeni és lemondani is.

Nem várja tétlenül, hogy minden készen hulljon az ölébe, hanem ötleteivel és szolgálataival ő maga is alakítja őrsé, csapata életét.

A cserkészélet tele van jókedvvel, tréfával, mert a tiszta szívben és szabad lélekben vidámság terem.

A cserkész legnagyobb élménye a tábor. A cserkész tábor **nem nyaralás, hanem az önállóság, segítőkészség és talpraesettség próbája.** Aki megállja, lélekben gazdagabbá, testileg edzettebbé válik.

A cserkészet a bátrak közössége. Azoké, akik nem ijednek meg sem esőtől, sem vihartól, sem a más úton járók gúnyolódásától. A kik mernek cserkészfogadalmuk szellemében tisztán élni, szeretetben szolgálja Istent, a hazát és az embertársakat.

Ők a cserkészek!

Ny. Sz.